

BOSHLANG'ICH SINFLARDA O'QUVCHILARNING IMITATIV TAQLIDIY USULDA TALAFFUZ KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH TEXNOLOGIYASI (INGILIZ TILINI O'QITISH MISOLIDA)

Jo'rayeva Dilafruz Nuriddinovna

*Navoiy viloyati, Navoiy shahar Alisher Navoiy nomidagi ona tiliga
ixsisoslashtirilgan maktab ingliz tili o'qituvchisi*

Email: joRAYEVADILAfruz086@gmail.com +998913348828

Annotatsiya. Maqolada boshlang'ich sinflarda ingliz tilini o'qitishda imitativ-taqlidiy usul yordamida o'quvchilarning talaffuz ko'nikmalarini shakllantirish texnologiyasi yoritilgan. Tadqiqotda o'quvchilarning talaffuzini rivojlantirishda fonetik mashqlar, audio va vizual materiallardan foydalanish, interaktiv o'yinlar va nutq mashqlarining samaradorligi tahlil qilingan. Ushbu usul orqali o'quvchilarning talaffuzi tabiiy va ravon shakllanishi, nutqni erkin ifodalash qobiliyati rivojlantirilishi aniqlangan. Boshlang'ich sinflarda ingliz tili darslarida o'quvchilarning talaffuz ko'nikmalarini shakllantirishda imitativ-taqlidiy usul asosiy o'rin tutadi. Ushbu usul o'quvchilarga yangi tovushlarni va so'zlarni ustozning nutqini taqlid qilish orqali o'rganishga imkon beradi. Imitativ faoliyat bolalarning eshitish, takrorlash va talaffuz qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Dars jarayonida o'qituvchi model nutqini namoyish qilib, o'quvchilarni takrorlashga undaydi. Ritmik va intonatsion mashqlar talaffuzni yanada aniq va tabiiy qiladi. Rolli o'yinlar va dialog mashqlari imitativ ta'lim jarayonini interaktiv va qiziqarli qiladi. O'quvchilar mustahkam eshitish va takrorlash orqali tovushlarni aniq ajrata oladi. Imitativ usul yordamida yangi so'zlar va iboralarni tez va samarali o'zlashtirish mumkin. Bu texnologiya nutqiy ko'nikmalarni shakllantirish bilan birga, o'quvchilarda tilga bo'lgan qiziqishni oshiradi. Doimiy takrorlash va kuzatish orqali talaffuzdagi xatolar asta-sekin bartaraf etiladi. Shuningdek, bu usul bolalarning eslab qolish va e'tibor qaratish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. O'qituvchi tomonidan bosqichma-bosqich murakkablik darajasi oshiriladi, talaffuz jarayoni soddadan murakkabgacha kechadi. Imitativ-taqlidiy texnologiya ingliz tilini o'rganish jarayonini tizimli va samarali qiladi. Natijada, boshlang'ich sinf o'quvchilari asosiy talaffuz ko'nikmalarini mustahkam o'zlashtiradi. Ushbu yondashuv kelajakda mustaqil nutqiy faoliyat va kommunikativ qobiliyatlarning rivojlanishiga zamin yaratadi.

Kalit so'zlar: talaffuz, imitativ-taqlidiy usul, fonetika, boshlang'ich sinf, ingliz tili, og'zaki nutq.

**«ФОРМИРОВАНИЕ НАВЫКОВ ПРОИЗНОШЕНИЯ У УЧАЩИХСЯ
НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИМИТАЦИОННО-
ПОДРАЖАТЕЛЬНОГО МЕТОДА (НА ПРИМЕРЕ ПРЕПОДАВАНИЯ
АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА)»**

Жураева Дилафруз Нуриддиновна

Навоийская область, город Навои, специализированная школа имени Алишера
Навои с углублённым изучением родного языка, учитель английского языка
Email: jorayevadilafruz086@gmail.com +998913348828

Аннотация. В статье подробно рассматривается значение имитативно-подражательного метода в обучении английскому языку в начальных классах. Этот метод позволяет учащимся усваивать произношение через слушание и повторение, что обеспечивает естественное и плавное развитие речи. В исследовании анализировалась эффективность фонетических упражнений, аудио- и визуальных материалов, а также интерактивных игр. Упражнения проводились поэтапно, что способствовало правильному различению звуков и точному произношению. Ролевые игры и диалоги помогали применять речь в реальных ситуациях, а аудиозаписи и песни делали обучение ритмичным и интересным. Визуальные подсказки уточняли артикуляцию, облегчая понимание звуковых моделей. Исследование проводилось экспериментально с использованием контрольной и опытной групп. Результаты показали значительное улучшение произносительных навыков в опытной группе. Полученные данные подтверждают высокую эффективность метода. Статья предлагает практические рекомендации для учителей и методистов. Такой подход делает процесс обучения систематичным и продуктивным. Он способствует развитию свободной устной речи у учеников. Использование аудио-визуальных средств и интерактивных игр повышает мотивацию учащихся. Таким образом, имитативно-подражательный метод является наиболее эффективным для формирования произносительных навыков в начальной школе.

Ключевые слова: начальное образование, навыки произношения, имитационно-подражательный метод, обучение английскому языку, фонетическая компетенция, развитие речи, аудирование и повторение, коммуникативный подход, учащиеся начальных классов

“DEVELOPING PRONUNCIATION SKILLS IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS USING THE IMITATIVE-MIMETIC METHOD (ON THE EXAMPLE OF TEACHING ENGLISH)”

Jurayeva Dilafruz Nuriddinova

Navoi Region, Navoi City, Alisher Navoi Specialized School with In-Depth Study of
the Native Language, English Language Teacher

Email: jorayevadilafruz086@gmail.com +998913348828

Annotation. The article examines in detail the significance of the imitative-reproductive method in teaching English in primary school. This method enables students to acquire pronunciation through listening and repetition, ensuring natural and fluent speech development. The study analyzed the effectiveness of phonetic exercises, audio and visual materials, as well as interactive games. Exercises were conducted step by step, facilitating

accurate sound differentiation and pronunciation. Role-plays and dialogues helped students apply speech in real-life contexts, while audio recordings and songs made learning rhythmic and engaging. Visual cues clarified articulation, assisting in understanding sound patterns. The research was conducted experimentally using control and experimental groups. Results demonstrated a significant improvement in pronunciation skills in the experimental group. The findings confirm the high effectiveness of the method. The article provides practical recommendations for teachers and educators. This approach makes the learning process systematic and productive. It contributes to the development of fluent oral speech in students. The use of audio-visual tools and interactive games increases student motivation. Thus, the imitative-reproductive method is the most effective for forming pronunciation skills in primary school.

Key words: *primary education, pronunciation skills, imitative-mimetic method, teaching English, phonetic competence, speech development, listening and repetition, communicative approach, primary school learners*

KIRISH

Boshlang'ich sinflarda chet tilini o'rgatish jarayoni nafaqat so'z boyligini oshirishga, balki talaffuz ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan. Yosh o'quvchilar tilni eshitish va taqlid qilish orqali eng yaxshi natijaga erishadi, shuning uchun imitativ-taqlidiy usul eng samarali metod hisoblanadi.

Talaffuzning erta yoshda shakllanishi nutqning tabiiy va ravon bo'lishini ta'minlaydi, shuningdek o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, kichik yoshdagi o'quvchilar eshitish va takrorlash orqali tovushlarni to'g'ri o'zlashtiradi va nutq apparati tabiiy ishlaydi. Shuningdek, ilmiy tadqiqotlar talaffuz mashqlarini erta yoshdan boshlash orqali fonetik xatolarni kamaytirish va og'zaki nutqni rivojlantirish mumkinligini ko'rsatadi. Bu jarayonda o'quvchilarni audio va vizual materiallar bilan ta'minlash, rol o'yinlari va interaktiv mashqlar orqali faol nutqni rag'batlantirish muhim ahamiyatga ega.

ADABIYOTLAR SHARHI

Chet tillarni, xususan ingliz tilini boshlang'ich sinflarda o'qitish metodikasida talaffuz ko'nikmalarini shakllantirish muhim masalalardan biri hisoblanadi. Ko'plab olimlarning tadqiqotlarida aynan imitativ-taqlidiy metod kichik yoshdagi o'quvchilar uchun eng samarali yondashuv sifatida e'tirof etilgan. Bu metod bolalarning psixologik va fiziologik xususiyatlariga mos kelib, eshitish va takrorlash orqali

o'rganishga asoslanadi. Vygotsky (1978) o'zining ijtimoiy-madaniy rivojlanish nazariyasida ta'lim jarayonida taqlidning muhim o'rni borligini ta'kidlaydi. Uning fikricha, bola kattalar yoki tengdoshlarining nutqiy faoliyatini kuzatish va takrorlash orqali til birliklarini samarali o'zlashtiradi. Ushbu nazariya boshlang'ich sinflarda imitativ-taqlidiy usulni qo'llashning ilmiy asosini tashkil etadi. Brown (2017) chet tilini o'qitishda fonetik mashqlarni imitativ usulda tashkil etish o'quvchilarning tovushlarni to'g'ri talaffuz qilishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini aniqlagan. Uning tadqiqotlariga ko'ra, model nutqni tinglash va ketma-ket takrorlash jarayoni fonetik xatolarni kamaytiradi hamda intonatsion ko'nikmalarni shakllantiradi. Ellis (2008) esa talaffuzni o'rgatishda bosqichma-bosqich yondashuvni muhim deb hisoblaydi. Unga ko'ra, dastlab oddiy tovushlar va so'zlar imitativ tarzda o'zlashtiriladi, keyinchalik esa murakkab fonetik birliklar va gaplar ustida ishlanadi. Bu jarayon o'quvchilarning nutqiy ishonchini oshiradi. Shuningdek, Johnson va Lee (2020) tadqiqotlarida interaktiv mashqlar, qo'shiqlar, she'rlar va dialoglar bilan boyitilgan imitativ-taqlidiy texnologiya boshlang'ich sinf o'quvchilarining talaffuz ko'nikmalarini samarali rivojlantirishini ko'rsatadi. Mualliflar bu usul nafaqat talaffuzni, balki o'quvchilarning eshitish madaniyati va kommunikativ kompetensiyasini ham rivojlantirishini ta'kidlaydilar. Mahalliy metodist olimlar ishlarida ham imitativ-taqlidiy usulning ahamiyati qayd etilgan bo'lib, u boshlang'ich bosqichda chet tilini o'rganishga qiziqishni oshirish, nutqiy faollikni kuchaytirish va to'g'ri talaffuz asoslarini shakllantirishda samarali texnologiya sifatida baholanadi. Umuman olganda, ilmiy manbalar tahlili imitativ-taqlidiy metod boshlang'ich sinflarda ingliz tilini o'qitishda talaffuz ko'nikmalarini shakllantirishning muhim va samarali vositasi ekanini ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot boshlang'ich sinflarda ingliz tilini o'qitish jarayonida o'quvchilarning talaffuz ko'nikmalarini imitativ-taqlidiy metod asosida shakllantirish texnologiyasining samaradorligini aniqlashga qaratildi. Tadqiqot jarayonida tizimli, faoliyatga yo'naltirilgan va kommunikativ yondashuvlar metodologik asos sifatida tanlandi. Tadqiqotda pedagogik kuzatish, taqqoslash, tajriba-sinov ishlari hamda sifat tahlili metodlaridan foydalanildi. Tajriba-sinov

ishlari boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan olib borilib, ingliz tili darslarida talaffuzni o'rgatish jarayoniga imitativ-taqlidiy mashqlar bosqichma-bosqich joriy etildi. Ushbu mashqlar o'qituvchi tomonidan namoyish etilgan model nutqni tinglash, takrorlash va mustahkamlashga asoslandi. Metodologik jarayonda fonetik mashqlar, tovushlarni farqlashga doir tinglab tushunish mashqlari, she'rlar, qo'shiqlar, qisqa dialoglar va rolli o'yinlardan foydalanildi. Talaffuzni o'rgatishda soddadan murakkabga tamoyiliga qat'iy amal qilindi. Dars jarayonida o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlari hisobga olinib, faol ishtirokni ta'minlashga alohida e'tibor qaratildi. Shuningdek, tadqiqot davomida an'anaviy talaffuz o'rgatish usullari bilan imitativ-taqlidiy texnologiya natijalari o'zaro taqqoslandi. Bu esa tadqiqotning ishonchliligi va ilmiy asoslanganligini ta'minlashga xizmat qildi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinflarda ingliz tilini o'qitishda imitativ-taqlidiy metod asosida talaffuz ko'nikmalarini shakllantirish yuqori samaradorlikka ega pedagogik texnologiya hisoblanadi. Ushbu yondashuv o'quvchilarning yosh xususiyatlariga mos bo'lib, to'g'ri talaffuz, intonatsiya va nutqiy ishonchni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqot natijalari imitativ-taqlidiy texnologiyani boshlang'ich sinf ingliz tili darslarida keng joriy etish zarurligini ilmiy jihatdan asoslab berdi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Avloniy A. *Turkiy guliston yoxud axloq*. – Toshkent: O'qituvchi, 2019. – 256 b.
2. Mirzayev M.M. *Boshlang'ich sinflarda chet tillarni o'qitish metodikasi*. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020. – 180 b.
3. Qodirov A.Q., Usmonova M.R. Boshlang'ich sinflarda ingliz tilini o'qitishda fonetik mashqlarning ahamiyati // *Pedagogik ta'lim*. – 2021. – №3. – B. 45–49.
4. Saidova D.Sh. Boshlang'ich ta'limda talaffuz ko'nikmalarini shakllantirishning metodik asoslari // *Zamonaviy ta'lim*. – 2022. – №5. – B. 62–66.